

МЦПД

Міжнародний
Центр
Перспективних
Досліджень

Національний діалог в Україні: які шанси на успіх?

м. Київ

13 липня 2015 року

◆ Багаторівневість конфлікту в Україні

Глобальний рівень

Ерозія пост-біполярної системи міжнародних відносин та конфлікт між провідними акторами на світовій арені

Регіональний рівень

Ерозія пострадянської системи відносин у регіоні та конфлікт між Росією та Україною як (колишнім) її сателітом

Локальний рівень

Ерозія державних інститутів та дезінтеграційні тенденції

Крим

Автотомія - помилка

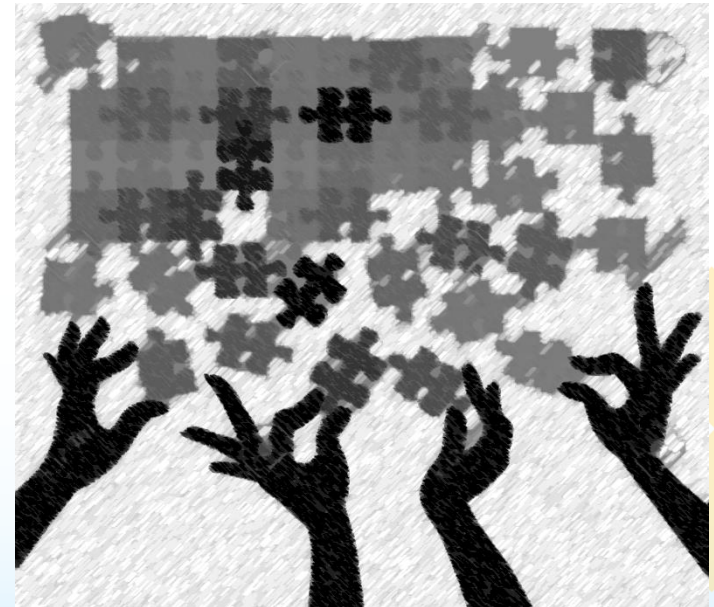
◆ Сценарії для неконтрольованих територій

ізоляція

VS

реінтеграція

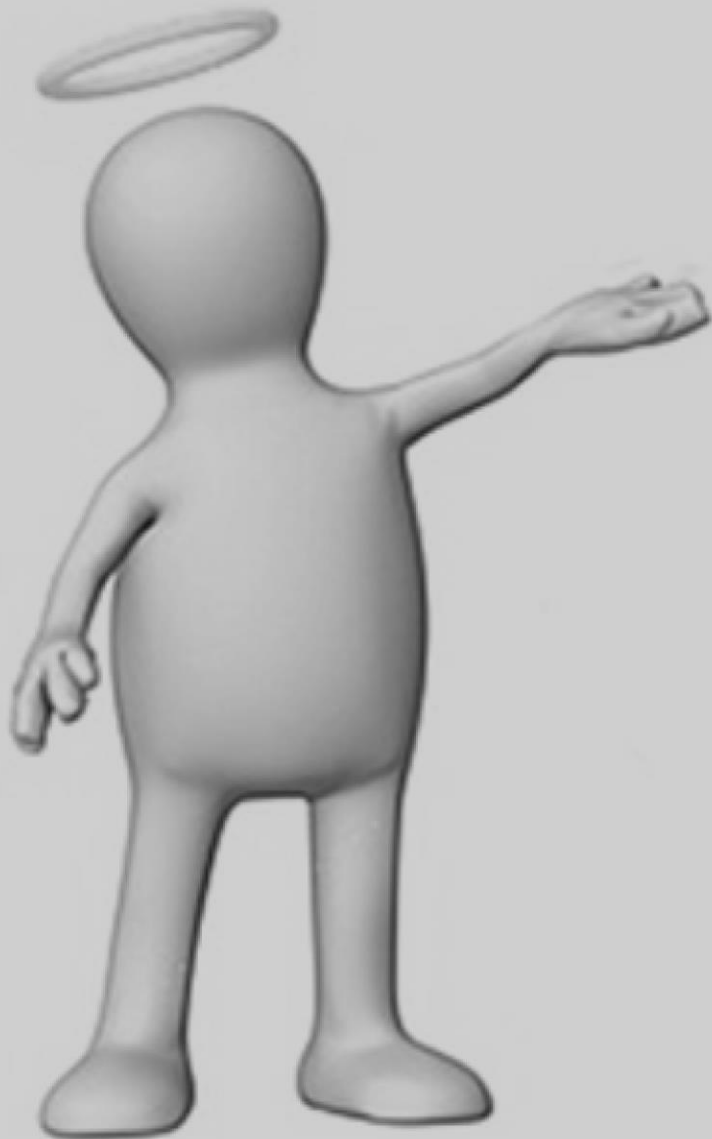

ДОБРО
ПОЖАЛОВАТЬ
В РОССИЮ
WELCOME TO RUSSIA

**Ізоляція сприятиме
ще більшій інтеграції
жителів
неконтрольованих
територій в
російський простір**

Сприйняття ідеї діалогу

Започаткування Національного діалогу в Україні

Реалізовано:

Міжнародним центром
перспективних досліджень (МЦПД)

Підтримано:

Програма Уряду Нідерландів «Матра»

Активна фаза:

січень – липень 2015 року

Мета:

розробка рекомендацій для урядових кіл
щодо державної політики
національної єдності

◆ 11 регіонів опитування

- 1. **Волинь** (Волинська та Рівненська області);
- 2. **Галичина** (Івано-Франківська, Львівська та Тернопільська області);
- 3. **Південний Захід** (Закарпатська та Чернівецька області);
- 4. **Поділля** (Вінницька та Хмельницька області);
- 5. **Полісся** (Житомирська, Київська, Сумська та Чернігівська області);
- 6. **Центр** (Черкаська, Кіровоградська та Полтавська області);
- 7. **Слобожанщина** (Харківська область);
- 8. **Нижнє Придніпров'я** (Дніпропетровська та Запорізька області);
- 9. **Причорномор'я** (Миколаївська, Одеська та Херсонська області);
- 10. **Донбас** (Донецька область);
- 11. **м. Київ**

Опитування в анексованому Криму та Луганській області не проводилося.

В Донецькій області половина вибірки була опитана на контрольованій території, половина – на неконтрольованій

◆ Інформація про опитування

Фонд *Демократичні ініціативи*
імені Ілька Кучеріва

- Опитування було проведено **Фондом "Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва"** спільно з соціологічною службою "Ukrainian Sociology Service" на замовлення Міжнародного центру перспективних досліджень (МЦПД);
- **період опитування:** з 25 грудня 2014 року по 19 січня 2015 року;
- в опитуванні застосовувалася **квотна вибірка**, яка за областями, типами поселень, віком та статтю репрезентує населення виділених регіонів України віком від 18 років. **Максимальна похибка** вибірки у кожному регіоні не перевищує **5.0%**;
- всього було опитано **4413 респондентів** (по 400 в усіх регіонах України, на Закарпатті та Буковині – 401, в Центрі – 402, на Поліссі – 410).

22 регіональні круглі столи

Фінальний захід у м. Слов'янськ

Аналіз конфлікту

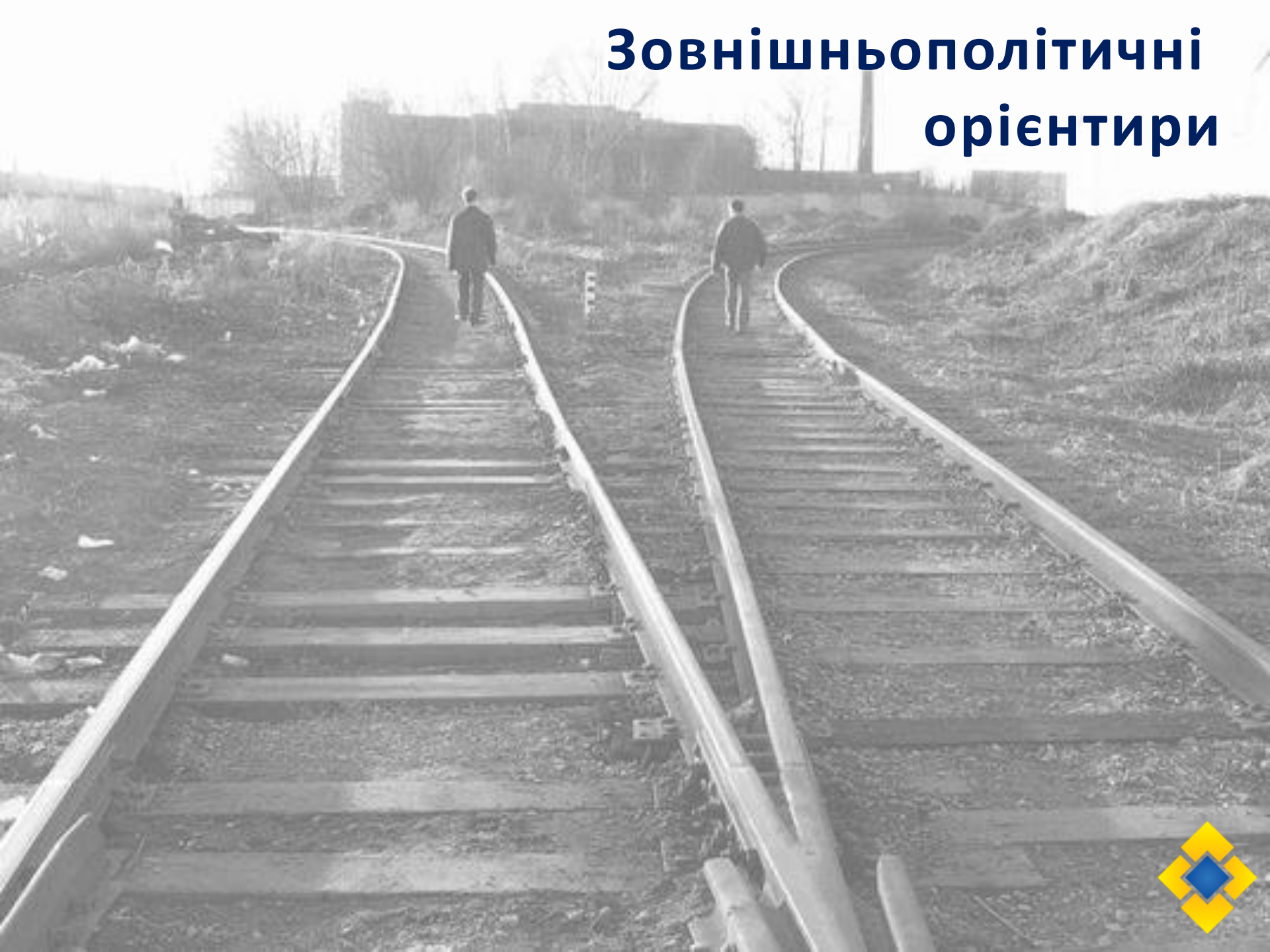
❖ Точки розходження

- Зовнішньополітичні орієнтири
- Мова
- Історичні міфи
- Сприйняття конфлікту

Зовнішньополітичні орієнтири

❖ Куди має рухатися Україна у зовнішньому напрямку?

<i>Варіанти</i>	Україна	Донбас	Галичина
Вступ до ЄС	50.0	16.9 (minU)	84.0 (maxU)
Вступ до Митного союзу Росії, Білорусі, Казахстану	12.2	51.1 (maxU)	1.3 (minU)
Неприєднання ані до ЄС, ані до Митного Союзу	21.4	22.7	5.8
Важко сказати	16.4	9.3	9.0

❖ Який варіант забезпечення безпеки був би найкращий для України?

Варіанти	Україна	Донбас	Галичина
Вступ до НАТО	40.0	11.3 (minU)	78.2 (maxU)
Позаблоковий статус України	22.4	44.4 (maxU)	4.8 (minU)
Військовий союз з Росією та іншими країнами СНД	10.1	35.1 (maxU)	3.5
Важко сказати	25.0	9.0	12.2

Зовнішньополітичні орієнтири

- **Переорієнтація суспільного дискурсу з зовнішньополітичних питань на внутрішньополітичний розвиток;**
- **Використання Угоди про асоціацію України з ЄС насамперед як засобу модернізації української економіки та суспільства**

Мова

Якою мірою Вам близька українська мова та культура?

<i>Варіанти</i>	Україна	Донбас	Галичина
Дуже близькі	71.8	48.6	92.0 (maxU)
Значною мірою близькі	23.8	41.4	7.7
Значною мірою далекі	2.3	8.0	0.0
Дуже далекі	0.4	1.3	0.0
Важко сказати	1.7	0.8	0.3

♦ Якою мірою Вам близька російська мова та культура?

<i>Варіанти</i>	Україна	Донбас	Галичина
Дуже близькі	25.7	60.4 (maxU)	3.0 (minU)
Значною мірою близькі	40.6	36.6	15.8
Значною мірою далекі	18.3	2.3 (minU)	40.0 (maxU)
Дуже далекі	10.2	0.3 (minU)	32.8 (maxU)
Важко сказати	5.1	0.5	8.5

Що для Вас значить українська мова?

<i>Варіанти</i>	Україна	Донбас	Галичина
Рідна мова значної частини громадян України на ряду з іншими мовами	56.9	75.7	35.2
Єдина державна мова України	43.9	8.5 (minU)	79.0 (maxU)
Мова українських націоналістів	8.0	14.5 (maxU)	4.8
Важко сказати	3.3	1.8	1.0

Що для Вас значить російська мова?

Варіанти	Україна	Донбас	Галичина
Рідна мова значної частини громадян України на ряду з іншими мовами	60.5	79.2	27.6
Мова країни-агресора	22.9	1.0 (minU)	49.6 (maxU)
Мова великої цивілізації	16.3	27.5	12.3
Важко сказати	6.8	0.0	13.0

❖ Чи має за російською мовою бути закріплений статус другої державної в Конституції України?

<i>Варіанти</i>	Україна	Донбас	Галичина
Так	32.9	74.3 (maxU)	0.5 (minU)
Ні	56.1	18.5	90.2 (maxU)
Важко сказати	11.0	7.2	9.2

♦ Якою мовою Ви спілкуєтеся у сім'ї?

<i>Варіанти</i>	Україна	Донбас	Галичина
Виключно українською	32.4	0.3 (minU)	93.2 (maxU)
Переважно українською, але іноді і російською	27.0	3.5	5.8
Переважно російською, але іноді і українською	25.2	35.0	1.0
Виключно російською	14.2	60.8 (maxU)	0.0
Іншою мовою	1.2	0.5	0.0

Складові розвитку країни

Національно-культурна vs соціально-економічна

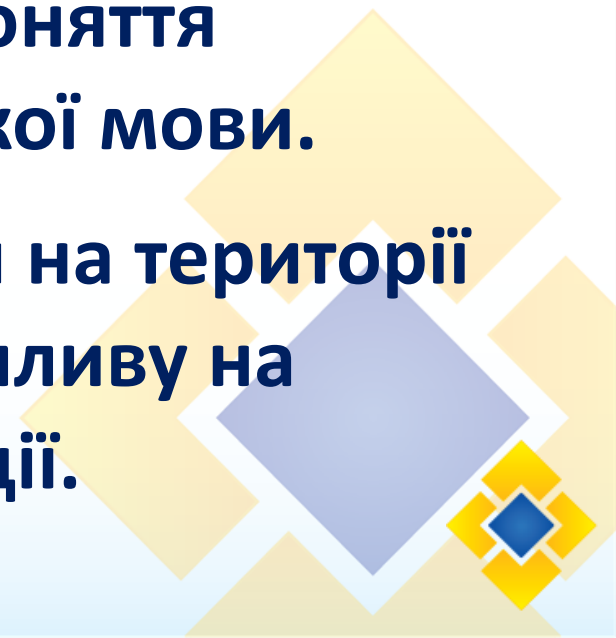

Потреба у модернізації

Мова та культура

- **Модернізація української культури.**
- **Позбавлення Російської Федерації монопольної власності на російську мову та російськомовну культуру.**
- **Введення в юридичний обіг поняття українського варіанту російської мови.**
- **Використання російської мови на території України як одного із засобів впливу на Росію з метою її демократизації.**

Ставлення до історичних подій та діячів

Ставлення до утворення Української Повстанської Армії (УПА) в 1942 році

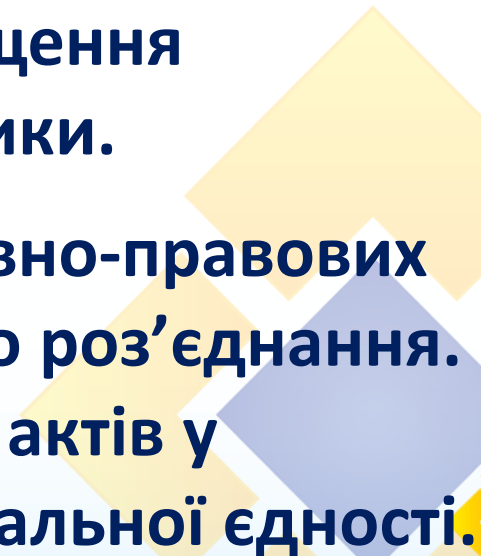
Варіанти	Україна	Донбас	Галичина
Позитивно	42.7	8.0 (minU)	92.2 (maxU)
Негативно	27.5	70.0 (maxU)	1.0 (minU)
Байдуже	21.5	17.2	6.8
Нічого про це не знаю	8.2	4.8	0.0

Позитивне ставлення до ОУН – УПА на рівні понад 50% сягає лише на **Галичині – 92.2%**, **Волині – 69.8%** та на **Поліссі – 50.4%**.

Негативне ставлення до ОУН – УПА понад 50% сягає на **Донбасі – 70.0%** та **Нижньому Придніпров'ї – 54.4%**.

Історичні події та діячі

- Накладення табу на використання історичної пам'яті та будь-яких конфліктних питань, що роз'єднують суспільство, у політичній боротьбі.
  - Моніторинг передвиборчої риторики кандидатів на місцевих виборах на предмет мови ненависті та роз'єднуючої риторики. Організація суспільного тиску з метою недопущення використання роз'єднуючої риторики.
  - Аналіз законопроектів та нормативно-правових актів на предмет міжрегіонального роз'єднання. Приведення чинних законодавчих актів у відповідність до принципів національної єдності.
-

Оцінка конфлікту

Що сьогодні відбувається в Україні?

Варіанти	Україна	Донбас	Галичина
Боротьба за незалежність країни	19.0	5.8 (minU)	40.7 (maxU)
Боротьба з зовнішнім ворогом (Росією)	18.7	12.2 (minU)	32.8
Боротьба зовнішньополітичних гравців на території України	12.9	17.5	4.8
Боротьба між олігархами	12.7	12.2	8.5
Громадянська війна	11.8	36.7 (maxU)	3.0 (minU)
Внутрішньополітичний конфлікт	8.0	7.2	4.0
Боротьба середнього класу з людьми, що монополізували владу	2.7	0.5	0.0
Взагалі не розумію, що відбувається	9.8	12.5	3.3
Важко сказати	3.2	1.8	1.8

❖ Чи погоджуєтеся з тезою: Донбас має вийти зі складу України?

<i>Варіанти</i>	Україна	Донбас	Галичина
Так	11.5	36.7 (maxU)	4.5
Ні	72.5	46.8	89.5
Не знаю	15.9	16.5	6.0

❖ Чи погоджуєтеся з тезою: Галичина має вийти зі складу України?

<i>Варіанти</i>	Україна	Донбас	Галичина
Так	6.7	16.8 (maxU)	1.0
Ні	78.9	58.5	96.0
Не знаю	14.4	24.7 (maxU)	3.0

◆ Ким Ви себе вважаєте в першу чергу?

<i>Варіанти</i>	Україна	Донбас	Галичина
Громадянином України	67.5	37.8 (minU)	87.9 (maxU)
Жителем свого регіону	12.2	35.2 (maxU)	3.5 (minU)
Жителем свого села чи міста	10.8	10.2	3.3 (minU)
Громадянином світу	3.3	8.7	0.0
Громадянином СРСР	2.6	4.8	0.0
Представником свого етносу	1.8	1.5	4.0
Громадянином Європи	0.6	0.5	1.3
Громадянином Росії	0.3	0.3	0.0
Важко сказати	0.7	0.8	1.3

Особливості донецької ідентичності

- **Не вкорінена в українську ідентичність**
- **Динамічна ломка ідентичностей**
- **Зростання частки українців, але зменшення частки україномовних**

(за Я.Грицаком)

Відчуття загрози ідентичності

Мрії про минуле

◆ Тяглість Української держави

Україна - правонаступник
як УРСР, так і УНР

Потрібен консенсус у суспільстві
щодо правонаступності

Необхідність спільного простору

- **Створення належного транспортного сполучення (реальний простір)**
- **розвиток спільного медійного простору (віртуальний простір)**

Коллективна відповідальність

Регіон, в якому я проживаю має:

Варіанти	Україна	Донбас	Галичина
Бути в складі унітарної України з існуючими повноваженнями	33.3	2.5 (minU)	70.5 (maxU)
Бути в складі унітарної України з розширеними повноваженнями	45.6	26.9	26.0 (minU)
Бути в складі федеративної України в статусі автономного округу	8.5	30.4 (maxU)	0.3
Вийти зі складу України та стати незалежним	3.0	19.8 (maxU)	0.5
Вийти зі складу України та приєднатися до іншої держави	1.8	14.8 (maxU)	0.0
Важко сказати	7.9	5.5	2.8

Комплекс вини

Війна за територію

Війна за серця людей

**Сприйняття сьогоденного конфлікту
через радянський міф
про Велику Вітчизняну війну**

Двовимірна система

**свій vs чужий
білий vs чорний
герой vs покидьок**

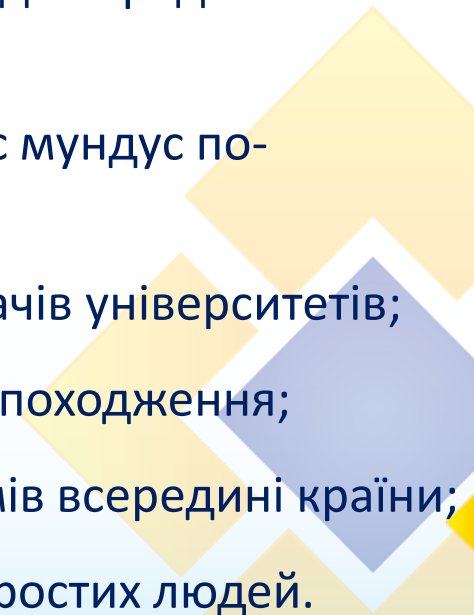
Рекомендації щодо державної політики національної єдності

- Визначення необхідності досягнення національного консенсусу щодо розбудови держави «Україна».
  - Розробка та прийняття Закону України про політику національної єдності.
  - Прийняття принципу побудови модерної політичної нації в Україні.
  - Визначення реінтеграції Криму та неконтрольованих територій Донецької та Луганської областей як пріоритету державного будівництва.
  - Визначення пріоритетом людини у процесі реінтеграції Криму та неконтрольованих територій Донецької та луганської областей.
  - Проведення інклюзивного діалогу серед громадян України, включаючи залучення жителів Криму та неконтрольованих територій Донецької та Луганської областей, щодо принципів побудови держави «Україна».
  - Розвиток громадянського суспільства у східних областях України, особливо у регіонах у Донецькій та Луганській областях.
-

Приклади конкретних дій

- Відкриття курсів української мови та культури в російськомовних регіонах;
  - Створення якісного українського російськомовного продукту для громадян України та потенційно громадян Росії й інших російськомовних;
  - Будівництво шляхів та зручного транспортного сполучення між регіонами;
  - Квотування місць в національних університетах для представників інших регіонів;
  - Міжрегіональні університетські обміни (Еразмус мундус по-українськи);
  - Міжрегіональні обміни вчителів шкіл та викладачів університетів;
  - Служба в армії у регіоні, відмінному від регіону походження;
  - Встановлення міст (районних центрів) побратимів всередині країни;
  - Вивчення історії через історію своєї родини та простих людей.
-

**Проект "Започаткування Національного діалогу в Україні"
координується Міжнародним центром перспективних досліджень (МЦПД)**

вул. Інститутська, 14, офіс 10,

м.Київ, Україна

тел.: + 38 (044) 253-44-43

ndialog@icps.kiev.ua

<http://icps.com.ua>

за фінансової підтримки програми "Матра" Посольства Нідерландів в Україні

Ресурси проекту в Інтернеті:

<http://ndialog.org.ua>

<https://www.facebook.com/NationalDialogueUA>

https://vk.com/national_dialogue

<https://twitter.com/NDialogue>

Національний
діалог

**Єдність
заради майбутнього!**

